

dalmak. Később a külpolitikai konstelláció befolyásolta károsan a kereskedelmi forgalmat. A november sajnálatos eseményei Szegeden szinte — most már beszélhetünk róla — pánikszerű hatást robbantott ki. Az év második felének kezdetén, nap-nap után érezhető volt, hogy a vidéki vásárlók kezdenek elmaradozni. Mintha csak kétfelé vágta volna a kereskedelmi forgalmat, a bizakodó indulás után, katasztrofális visszaesés következett be. Elmaradt a téli szezon is, a közönség téli vásárlásának hasznát, egyáltalán nem könyvelhették el a kereskedők. Mindezek a körülmények arra mutatnak, hogy az 1934-es esztendőben sem javult a kereskedelem általános helyzete.

LAMPEL JÓZSEF

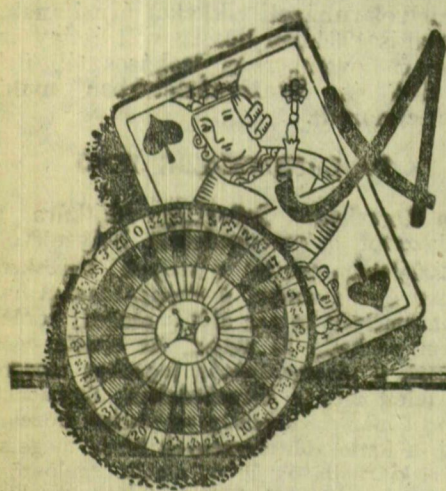
Kereskedő az alábbi nyilatkozattal világította meg a szegedi kereskedelem helyzetét és az adó-felmondásokat:

— Információim szerint a pénzügyigazgatóság számos cégnél különböző, helyekről begyűjtött adatok alapján szándékozik felmondani a rögzített adót. Így a vasúton szállított áru mentességét, közszállítást, mászárosoknál vagonhídi forgalmát igyekeznek alapul venni, holott véleményem szerint ezek olyan bázisok, amelyekre egyáltalán nem lehet alapítani a

felmondásánál. Mi is beszereztünk egy gépet, de ebből még nem lehet azt a következtetést levonni, hogy most már jobb az üzletmenet. Általános tapasztalat az, hogy az 1934-es üzletmenet az 1933-as évi nivón mozgott. Tekintetbe kell azt is venni, hogy a múltévben beállott olcsóbbodás folytán a kereskedők kisebb hasznót könyvelhettek el. Lényeges körülmény az is, hogy bár a fogyasztás némileg emelkedett, de csupán az egészen olcsó cikkek területe ki, amelyeken minimális a kereskedő haszna.

— Az általános olcsóbbodással szemben. — állapította meg Lampel József. — a kereskedők rezsije nem változott, az üzlethérek évek óta nem csökkentek. Különösen nem a városi házakban, a személyzeti kiadás is változatlan maradt az utóbbi 2 évben. A portó, fuvar, telefon és OTI-terhek nem változtak és ami a legfontosabb a kereskedők adóterhe sem csökkent.

— Véleményem szerint és azt hiszem ez a kereskedők egyöntetű véleménye, nem jár helys nyomokon a pénzügyigazgatóság, amikor azt hiszi, hogy a kereskedők 1934-ben jobb eredménnyel zárták az esztendőt, mint az ezt megelőző évben.

Láthatatlan Birodalom

Történelem a kártyalapokon

Zolnay Vilmos kártyagyűjteményében akadtam egy csomag magyar-kártyára. Ezzel játszottak az abszolutizmus szomorú napjaiban. Haynau volt a vörös felső, Windiscgraetz herceg a vörös király és Jellachich a makk felső a pakliban. A zold assz a lipcsei csatát ábrázolta.

A kör kiváló uralkodónak, hadvezérének ábrázolása egyébként nem új dolog a kártya történelmében. Volt 160. a XVI. században, amikor Julius Caesar, David király, Hektor vagy Aflur király képet festettek csónapokra, fatáblácskákra, sőt ezüstlapokra is, a paduai és ferrarai kártyákon már uralkodók képeit látjuk és a világnáboru magyar kártyán IV. Károly, II. Vilmos császár, a török szultán és Ferdinánd bolgár cár lovass alakjai díszlik a királyok képei.

...Nem tudom, célzatosságból történt-e, hogy ezeken a kártyalapokon Hoeizendorff Konrad — labóri szürk sapkában, kezében kiéregelt térképpel, nyakában a messzelátó táskájával — jelképezte a jöklit.

A divat azonban senkinek sem volt állandó jellegű, a kártyagyárak lassankint visszatértek a régi megszokott figurákhoz és a kártyalapok eikerültek a filkásoknak gyűjtők múzeumába.

De azért ma is előfordul, hogy egyesek a kártya lapjain keresik a tömeges népszerűséget.

Németországban kormányrendelet kötelezte a legnagyobb kártyagyárt, az Altenburger részvénytársaságot, hogy ezentúl a német közélet jeléseit fesse a kártyalapokra. A királyokat de-ronizálták, október óta minden klubban és kaszinóban csak olyan kártyákkal játszhatnak, amiken Hitler és Göring, Goebbels és von Papen képe van rajta. Bizonyára új figurákat is kreált a harmadik Birodalom.

Lehet, hogy játék közben a partner dühösen kontrázza még a Hitler és mondja be a Göringet.

A szovjet újra trónra helyezte a királyokat.

A bolsevista Oroszországban először eltilították a kártyát, amikor azonban látták, hogy a tilalom ellenére is játszik mindenki, még Lenin

rendelte el, hogy új kártyafigurákat kell kreálni. „Istentelen kártyáknak” nevezik ma is az orosz kártyákat, amelyeken a vallást gúnyolják ki. A királyok figurái pópák karikatúrái ékesítik, a dámák és bubok helyett pedig apácák szerzetesek képe van az egyes lapokon. Voltak aztán olyan kártyák is, amelyek politikai propaganda célokat szolgáltak. Poincaré, Sir Austen Chamberlain, valamint Churchill álltak körülvéve és ezeken a figurákon ez a felírás volt olvasható: „Az átkozott burzsoázia képviselői.” Az utóbbi kártyákkal azonban nem játszottak Szovjetországban, amit onnan lehet következtetni, hogy a felírásuk angol.

Az istentelen kártyák divatjának is hamarosan befellegzett, az „elvtársak”, akik vigan verik a blöfföt ma is, titokban felkutatták a régi megszokott figurás paklikat és ezért a gyárak — felsőbb engedéllyel — ma már nem is készítik a különben is művészien kártyákat. A szovjet — legalább egyelőre — kártyákon — ismét trónra helyezte a királyokat és a leningrádi titkos csapásokban megint csak a körkirálylyal, meg a pikdumával folyik a játék.

A zsóker magyar találmány.

Az összes kártyalapok között talán legnagyobb népszerűsége a zsókernek van. Annak a bohócs figurának, amely minden lapot helyettesít, minden figurát pótol. Eredetét nem igen ismerik. Waddington Londonból, amikor felvilágosításért hozzájuk fordultam, azt válaszolták, hogy a „Jolly Jocker” szó a római mitológiából veszi eredetét. Jocus a rómaiaknál a Bohóság génusza volt, ismerték a Jocus-páldát, amelyet a bohókák viseltek. Jöklent kerül azonban Jocus a kártyába: ezzel a kérdéssel adósak maradtak az angolok.

Radnóti József, ismert közzgazdasági újságíró — maga is alapos ismerője a kártya történetének — sokat foglalkozott a kérdéssel és tőle tudtam meg azt, hogy — a zsóker magyar találmány. Így mesélte el nekem érdekes megállapításait Radnóti József:

— Magyarországon emberemlékezet óta játszik a ferblit, amely kétszékű Lengyelország-

ból jött el hozzánk, de itt sok változáson ment keresztül. Dunántúlön találják fel a sántát. Sántának hívták a makk felsőt, amelynek értéke valamennyi kártyával egyenlő értékű. Már a múlt század elején játszottak sántával, nehől aztán tulzabda vilték a játékot és egy sánta helyett négy sántával folyt a „csőndés.”

— Megállapítottam, hogy azok a magyar emigránsok: Figyelme, sz. ezredes, Madarász László, Kossuth bizalmasa, Ujházy, aki az első magyar telepít az Egyesült Államokban megalapította —, ottakin nem találva magyar kártyákat, amivel ferblit játszanak, megtanultak a póker. A póker tudvalevően nagyon hasonlít a ferblithez. Magyarjainknak nem tetszett azonban, hogy a francia kártyában nincsen „sánta” — csináltak ilyent. Magam is láttam a múlt század ötvenes esztendőiből származó, Amerikában készült francia kártyákat, ahol a zsóker még szakasztott olyan, mint nálunk a makk felső. Innen került aztán a zsóker először a pókerbe — én inkább hiszem, hogy a zsóker elnevezésnek több köze van a pókerhez, mint a latin Jocushoz — majd átvitték azt a rómiba, amely a mah-yongból ered, amde ott a zsóker kollégája nem lelhető fel.

Amíg egy pakli kártya eljut a játékoshoz...

Amikor először kértem engedélyt arra, hogy megnézhessem egy kártyagyár üzemet, a kéresem nagy idegenkedésre talált. Meg is mondták nekem a Piatnik gyárban Bécsben, hogy idegeneket nem igen szoktak a gyárba beengedni. Ennek az oka nem az, mintha féltenek a gyár titkait, hanem inkább a kártyagyártás kényes volta.

Hiszen előfordulhat, hogy a legártatlanabb képű ember gonosz terveket forgat a fejében.

A munkásokkal való összejárás könnyen hamis kártyák készítéséhez vezethet...

De aztán az engedélyt megkaptam, sőt maga Piatnik ur kalauzolt a gyárban délelőtt fél tíztől délig.

Hatalmas üzem egy ilyen kártyagyár. Munkások százai dolgoznak, hatalmas gépek dühörögnek benne. Nyolc hélig tart, amíg elkészül egy pakli kártya. Finom papírokat ragasztanak egymásra, minden kártyalap három papírrétegből áll. Egyedül ez a procedúra eltart vagy két hélig. Aztán nyomják meg a lapokat. Külön elől és külön a hátlapjukon. Nem rendes nyomtató gépeken, kliséről, hanem vagy köröl, vagy össetnyomással. Ahány szín van a kártya lapján, annyiszor kell az izeknek átmenni a gépen. Egy ilyen csak egy játszma kártyait nyomják ki, azután külön vágják, fenyézik, aranyozzák, vasalják a lapokat. És minden procedúra után külön-külön átvizsgálják minden egyes lapot. Nincsen-e rajta valami gyártási hiba. A hibás lapokat félreteszik, ezekkel adagolják a patikában a mediterránok.

Ha mostanában bemegyek a patikába és kinyit veszek, Piatnikra gondolok, mialatt a patikus a treff damával centigrammokra osztja és vékony ostyába szorja a pórt...

Munkásoknak őknek hosszú padoknál, szortírozzák, vizsgálják és csomagolják a kártyát.

Mindenfajta kártya készül.

Keskeny, tarka kártyák Kina számára.

És hatalmas kártyalapok, amelyeken aprók a figurák és a kártyák négy sarkában öt centiméteresek a számok. Délamerikában „gusztának” ilyen lapokat. Külön készülnek kártyák a román monopol számára. És megint külön az olasz tresett és dobélone. A bridzs-kártyás úgy hívják, hogy whist, a római kártyának az a neve, hogy póker. A magyar kártyát úgy hívják Ausztriában: Doppeldeutsche. Az osztások meg ezt is elnevezik...

Hatalmas raktárakban hevernek a csomagok százazrei.

„Szókk” mind játszani fognak...

A játékos, aki bevág ötre, vagy aki éjfélután utoljára egy „utolsó” bridzspartira, nem is álmodja mennyi baj, vesződség, meg munka van azaz a csomag kártyával, amin elvesztéti a havi fizetését...

A kártyán csak ezekben a gyárakban nyernek...

Megkérdeztem a munkásokat játszanak-e.

Majdnem mindegyik azt felelte, hogy: szívesen játszik.

Nem is lesz ezekből se kártyagyáros...

Paul Jók.